

T.B.M.M.
SAADET PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 25.10.24
Sayı: 37

Mesut DOĞAN
Saadet Partisi Ankara Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim. 24.10.2024

Mesut Doğan

Ankara Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler , Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 25-10-2024	Esas No: 2/2640

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
2 5 Ekim 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
2 5 Ekim 2024
No: 1519485

GENEL GEREKÇE

Madencilik, sanayileşmenin temel direklerinden biri olmakla birlikte, çalışanlar açısından büyük riskler barındıran en zorlu iş kollarından biridir. Yeraltında, insan sağlığı ve güvenliğini tehdit eden koşullarda çalışan maden işçileri, tarih boyunca iş kazaları ve meslek hastalıklarına maruz kalmışlardır. Bu koşullar, modern dünyanın en gelişmiş iş güvenliği önlemleri alınmış ülkelerinde dahi tamamen ortadan kaldırılamamaktadır. Türkiye’de ise maden kazaları ve iş kazaları konusundaki acı deneyimler, bu alandaki düzenlemelerin yetersizliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Soma, Ermenek, Amasra ve İliç gibi maden işyerlerinde yaşanan facialar, sadece madencilik sektörünün değil, sosyal güvenlik ve iş sağlığı güvenliği alanında da köklü değişikliklerin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu kanun teklifi; maden işyerlerinde çalışanların iş kazaları, meslek hastalıkları ve erken yaşlanmaya karşı korunmasını artırmak amacıyla hazırlanmıştır. Türkiye’de yeraltı madenciliği, doğası gereği yüksek tehlikeler barındırmaktadır. Çalışanların maruz kaldığı ağır fiziksel koşullar, toz, gaz ve diğer tehlikeli maddelerle temas, maden işçilerinin hayatını tehdit eden unsurlardır. Bu sebeple; maden işçilerinin iş göremezlik ve malullük haklarının genişletilmesi, erken emeklilik imkânlarının sağlanması ve bakım gerektiren durumlarda ek güvence sunulması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Kanun teklifi ile yeraltı maden işlerinde sürekli veya münavebeli çalışanların malullük durumlarının daha hızlı ve kolay tespit edilmesi, iş göremezlik oranlarının yükseltilerek bu işçilerin sosyal güvenlik haklarının artırılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, kanun kapsamında yapılacak değişikliklerle, işçilerin çalışma güçlerini kaybetmeleri durumunda malul sayılma koşulları hafifletilmekte ve emeklilik yaş şartları daha gerçekçi seviyelere çekilmektedir.

Özellikle yeraltı madenlerinde en az 20 yıldır çalışan işçiler için emeklilik yaşının 50’den 45’e düşürülmesi, bu ağır şartlarda çalışanların emekli olabilmelerini kolaylaştıracaktır. Ayrıca, sürekli iş göremezlik geliri bağlama oranının %100’e çıkarılması, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu kalıcı iş göremezlik durumunda olan işçilere daha fazla mali güvence sunacaktır.

Teklif kapsamında, iş kazası sonucunda ölen sigortalının Sosyal Güvenlik Kurumu’na (SGK) olan tüm borçlarının silinmesi, hak sahiplerine herhangi bir prim veya hizmet şartı aranmaksızın

aylık bağlanması öngörülmektedir. Bu, maden işçilerinin geride bıraktıkları aile bireylerinin, maddi yetersizlik nedeniyle yaşanabilecek mağduriyetlerini önlemek adına alınmış sosyal bir güvence niteliğindedir. Aynı zamanda, sigortalının prim borçlarının eksik kısmının Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılanması da sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak ortaya konmaktadır.

Düzenleme, ayrıca ölen sigortalının anne ve babasına gelir ve aylık bağlanmasında mevcut kanunlardaki kazanç kriterlerinin hafifletilmesini öngörmektedir. Böylelikle, anne ve babaya aylık bağlanması konusunda gelir düzeyine bakılmaksızın bir destek sağlanması, maden kazaları sonrasında ailelerin daha kapsamlı bir biçimde korunmasına yönelik atılan önemli bir adımdır. Aile içinde, yalnızca eş ve çocuklar değil, gerekli hallerde kardeşlerin de 3713 sayılı Kanunun ek 1. maddesi kapsamında istihdam edilmesi sağlanarak, işçi ailelerinin geleceğine dair güvence sunulması amaçlanmaktadır.

Maden işçilerinin çalışma koşullarının ağır ve yıpratıcı olması, aşırı yorgunluk, vardiya değişimleri ve uyku problemleri çalışan bireylerin hem fiziksel hem psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilenmelerine sebep olmaktadır. Birçok araştırmanın sonucu olarak uzun çalışma sürelerinin akut sağlık sorunları ile birlikte insan yaşamını önemli ölçüde etkileyen birçok kronik hastalığa da sebep olduğu kanıtlanmıştır. Tüm bunlara ek olarak uzun çalışma süreleri sonucu yeterli dinlenme süresine sahip olmayan işçiler yeterince dinlenemediklerinde iş hayatlarında kaza yapabilmekte ve bu kazalar ölümle sonuçlanabilmektedir.

Bu kanun teklifi ile yeraltı maden işlerinde çalışma süresi 7,5 saatten 6 saate düşürülmesi ile işçiler için verimli çalışma ve verimli dinlenme süresi oluşturmak amaçlanmaktadır. Çalışma sürelerinin azaltılması iş kazalarının önlenmesi ve işçiler için daha sağlıklı bir yaşam için önem arz etmektedir.

Bu düzenlemeler, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının sıklıkla yaşandığı maden sektörü için büyük bir adım teşkil etmektedir. Bu sektörde çalışanlar, ağır ve riskli çalışma koşulları altında, yalnızca ekonomik değil, insani haklar açısından da desteklenmelidir. Düzenlemenin temel amacı, madencilik sektöründe çalışanların hayat standartlarını iyileştirmek ve bu işçilerin karşı karşıya kaldığı risklere karşı daha güçlü bir sosyal güvenlik mekanizması sağlamaktır.

Kanun teklifi, sosyal devlet anlayışı çerçevesinde, maden işçilerinin çalışma ve dinlenme sürelerini en verimli hale getirmeyi, emeklerinin karşılığını tam anlamıyla alabilmelerini ve insanca yaşam koşullarına sahip olmalarını temin etmek için atılan bir adımdır. Maden

işçilerinin haklarının korunması, toplumun adalet duygusunu güçlendirecek, sosyal barışı pekiştirecek ve bu sektördeki istihdamı daha güvenli hale getirecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Düzenleme ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19'uncu maddesinde düzenleme yapılarak Kanun kapsamında Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak çalışmakta olanlara yapılacak sürekli iş göremezlik geliri bağlama oranının %100 olarak uygulanması amaçlanmıştır.

MADDE 2- Düzenleme ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 25'inci maddesinde düzenleme yapılarak Kanun kapsamında Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak çalışmakta olan sigortalıların çalışma gücünün veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az %40'ını kaybetmesi halinde malûl sayılmaları amaçlanmıştır.

MADDE 3- Düzenleme ile teklifin 2 'inci maddesi ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 25'inci maddesinde yapılacak düzenlemeye uyum sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 4- Düzenleme ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 28'inci maddesinde düzenleme yapılarak Kanun kapsamında Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak en az 20 yıldan beri çalışan sigortalılar için ikinci fıkrada belirtilen yaş şartının 45 olarak uygulanması amaçlanmıştır.

MADDE 5- Madenlerde iş kazası sonucunda ölen sigortalının; Kuruma olan her türlü borçları terkin edilmesi, hak sahiplerine 32'nci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen şartlar aranmaksızın bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanması, Kanunda öngörülen primlerin eksik olan kısmının Hazine ve Maliye Bakanlığınca Kuruma ödenmesi, ölen sigortalının anne ve babasına gelir ve aylık bağlanmasında, 34'üncü maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olması ve diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve/veya aylık bağlanmamış olması şartları aranmaması, ölen sigortalının eş ve çocuklarından birisi, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişinin 3713 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi uyarınca istihdam edilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 6- Düzenleme ile 4857 sayılı İş Kanunu'nun 63'üncü maddesinde düzenleme yapılarak yer altı maden işlerinde çalışma süresinin günlük altı saat, haftalık otuz saat olarak düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU İLE

İŞ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç veya Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak çalışmakta ise gelir bağlama oranı %100 olarak uygulanır.”

MADDE 2- 5510 sayılı Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir

“Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak çalışmakta olan sigortalılar için bu oran %40 olarak uygulanır.

MADDE 3- 5510 sayılı Kanununun 25 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak çalışmakta olan sigortalılar için bu oran %40 olarak uygulanır.”

MADDE 4- 5510 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “50” ibaresi “45” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 24 – Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak çalışmakta iken iş kazası sonucunda ölen sigortalının; Kuruma olan her türlü borçları terkin edilir ve hak sahiplerine 32 nci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen şartlar aranmaksızın bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanır. Bu Kanunda öngörülen primlerin eksik olan kısmı Maliye Bakanlığınca Kuruma ödenir.

Ölen sigortalının anne ve babasına gelir ve aylık bağlanmasında, 34 üncü maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olması ve diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve/veya aylık bağlanmamış olması şartları aranmaz.

Birinci fıkrada belirtilen nedenlerden dolayı ölen sigortalının eş ve çocuklarından birisi, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi hakkında 3713 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesindeki istihdama ilişkin hükümler ayrıca uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığınca müştereken tespit edilir.”

MADDE 6- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yer altı maden işlerinde çalışan işçilerin çalışma süresi; günde en çok altı, haftada en çok otuz saattir"

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.